

ment la vall de Cardós on també s'usa *bana*, tant a Estaon com a Esterri de Cardós, però *corna* s'hi aplica més aviat a la de la cabra que a la del bou (1934); també a la Vall d'Aneu, a la de Benasc (1965) i en part de Cerdanya i Ross. (BDC XIX, 120; XXIII, 285).

N'han quedat altres derivats, particularment *cornut* 'marit enganyat' [fi S. XIV, Eiximenis]: «tot hom qui trametés sa muller a la batalla se poria aconotar que ell ha ésser *cornut*», *Regiment*, 93; «*cornut* e bort, / bastart, malvat, / afeminat, / gayol, fembrer / e bagasser», «l'hom qui s'absté / d'açò en quaresma / a cinquagesma / *cornut* se troba», JRoig (*Spill*, 7670, 2811); en algun altre passatge el mateix Roig usa una forma amb sufix diferent (si bé jugant amb *cornella* 'cucala'): «posà'm / libell / fort de repudi / --- e prest provà / que era casada, / d'altri sposada / primer de mi, / e que dormí / ans ab aquell: / cert un *cornell*, / ella *cornella*», v. 3106. Altrament *cornut* ha significat també 'banyut' en general, documentat des de StVicentF: «quan Moysès parlà ab Déu en lo mont, e despuix devallà *cornut*, / no havie banes, mas rayg que exien de la sua cara» (*Sermons* I, 240), d'ací l'alt-arag. *aire cornuto* 'remolí de vent' («fa un redoldín y se lleva la yerba», Bielsa, 1965), i el nom de peix *cornuda* que és andalús i asturià per a «pez martillo» (Vigón), cast. *cornudilla*, d'on per via mossàrab degué arribar al val. *cornaila* id. (Esteve, *AlcM*; «El Archivo» II, 154), men. *cornuda*. +*Cornudatge* 'categoria de (marit) cornut', veg. CUCUT, nota 18.

El masculí CORNUTUS, convertit en substantiu, degué passar com a denominació d'un marisc al mossàrab i d'aquest a l'ar. hispano-magrebí, amb el vocalisme un poc alterat per l'àrab: *qornit* 'cranc gros de mar' al Marroc i Alger, *qarnit* 'pop', *RMa.*, *PAlc.* i ar. afr., *ǧarnūt* 'pop' en altres parlars marroquins (cites en Simonet, que erradament voldria derivar-lo de CARNEM (com si fos un **carnut*). Altrament *cornuda* és també 'semal' [S. XIV].

Corneta 'trompeta aguda i llarga' [S. XV] [c. 1390 «corna per la *corneta*», L. d'Aversó, 304.47; Serra, *Gènesi de Scr.*; «y se meté al coll una *corneta* de or y prengué una bossa, en la qual tenia un foguer y esca ab sos llucquets», *Hist. Cav. Partinobles*; 1451, *DAG.*, «*cornetes*: cornicula; sonar les flautes ---», *OPou* (*TbPu.*, 169); i en la vella cançó tradicional «tambó, lo bo també: / quina és la vostra hisenda? / —L'hisenda que yo tinc són / tambals y *cornetes*», MilàF [*Romillo.*, 215B]; d'ací és possible que sigui manllevat el cast. *corneta* [1551] i potser alguna altra forma romànica (DCEC I, 969b20-44); *cornetada*, *corneter*; *corneti* [1868, *SLitCosta*], *cornetinada*. +*Corneta* 'còfia punxeguda de certes monges': «no sense la intenció d'animar-me a professar en la seva ordre, em deia que per a germana de la caritat només em mancava la *corneta*», PCoromines, *Llàgrimes de St. Llorenç* II, xii, p. 155.

Alta-Ribag. +*corneta*, l'herba que en altres pobles de la vall de Bof es diu *batzera* o *baiera* (Barruera, 1953). No sé si és la mateixa que es diu *cornasses* a Taüll i a Bof (1971-1978) herba dels prats més alts

(1600-1900 alt.), que recorda un poc la lleparassa (si bé de fulles no tan grans), de fulles molt verdes i bastant grosses, damunt una cama molt curta: són de forma angulosa i quasi romboïdal, de puntes molt agudes: cada fulla consta d'unes quantes sub-fulles disposades radialment, en nombre d'entre 3 i 6; és dubtós si ve de *qüernasses* derivat de QUADERNA (a causa del nombre de 4 o 5 subfulles) o de CORNUA perquè realment cada sub-fulla té forma cornicular; cf. Vall d'Aneu *cornàs*.

Cornàs i, més rarament *cornassa* 'espècie de balma, generalment petita', mot pallarès sobretot molt vivaç a la Vall d'Assua, si bé també a la d'Espot (*Es Cornassos* partida de muntanya en aquest poble); es documenta ja en el *Spill* de Castellbò, a. 1518 («prop lo riu de Assua a *Mal cornàs*», fº 108v); «no hi havia cap aixopluc, ni una mala cabana, sinó la muntanya rasa, sense ni un mal *cornàs* per a poder-hi posar el cap», Joan Lluís Pallarès (*Els Pastors i les Estrelles*, p. 62); anotat a Llessui, Escàs, Caregue, Seurí, alguna vegada arriba a designar un balma gran (*Roca de Sant Pau*, «gran *cornàs*» entre Rodés i Botella), però més sovint es tracta de cavitats molt reduïdes que a penes serveixen per aixoplugar-se: a Surp defineixen el *Cabanot* de Comes d'Aspós i el de Rocabilla com a «cornassots»; sembla que ja n'hi ha un testimoni en un doc. d'Organyà de 1038: «in ipso viner de illo Puial, ad ipsa *chornaza*» (BABL VIII, 426). El fet de ser coves petites i la terminació masculina fa creure que sigui derivat de *corn* 'racó', però no podem descartar del tot (sobretot tenint en compte aquest femení) que vingui d'un *COVERNA per CAVERNA.²

Escornar 'rompre les banyes, deixar sense banyes' [Ss. XIV-XV, *Libre dels Mariners*], sobretot mall. i pallarès (*vaca askornada* a Areu i Tor de Vall Ferrera, 1932); també 'escapçar' en ross. (Els Angles de Capcir, 1960) i b-emp. (parlant dels taps de suro); fixat sobretot com a NL, en compostos: *Escornalbou* (Cp-Tarr. de vegades alterat en *Cornabou* o *Cornabous* en documents antics i com a topònim menorquí, per haver estat l'element *es-* pres per un article. *Escornacabra* a l'alta Vall d'Aneu (Isavarre), etc.: el sentit és 'indret tan rost on les cabres, bous o vaques que hi pasturen cauen i es trenquen les banyes'; *escornassada*.

Al cat. *escornar* respon en francès *écorner* 'escantonar' i sovint 'encetar'. D'aquest verb francès i probablement amb caràcter inicialment força argòtic es formà, per combinació o encreuament amb l'antic *niffler* (avui *reniffler* 'respirar afanyosament', 'anhelar') el verb *écorniffler* en el S. XV que començà significat «voler en furetant» 'rapinyar, escorcollant d'ací d'allà', d'on, des del S. XVI el sentit modern de «se procurar un bon repas ou de l'argent aux dépens d'autrui», mot francès que penetrà en català adaptat en la forma *escornifllar*, si bé entre nosaltres la influència del castís *escorcollar* féu que el mot prengué (partint més de l'acc. fr. del S. XV que no de la moderna) el sentit de 'recercar tafanejant o rebuscant pels racons'. No és un mot d'ús general: el trobem en escriptors rossellonesos o tenyits d'empordanès en llur lèxic: tot just en-